

Kpl 5,

Miten kansantaloutta mitataan?

S. 30-37

Onko kryptovaluutta harmaata taloutta?

Kryptovaluutan omistaminen, ostaminen ja käyttö on Suomessa täysin laillista, ja Suomi noudattaa EU:n sääntelyä. Viranomaiset verottavat kryptovaluuttojen arvonnousua pääomatulona, ja tietyt virtuaalivaluuttapalveluiden tarjoajat (kuten pörssit) täytyy rekisteröityä Finanssivalvonnalle rahanpesun estämiseksi, mikä lisää sääntelyä.

Laillisuus ja sääntely

Laillinen asema: Kryptovaluutat ovat laillisia ja niitä käsitellään digitaalisena omaisuutena, ei virallisena rahana.

Viranomaisvalvonta: Finanssivalvonta valvoo virtuaalivaluuttapalveluiden tarjoajia (esim. vaihtopalvelut) rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämiseksi.

EU-sääntely: EU:n MICA-asetus (Markets in Crypto-Assets Regulation) lisää toimialan sääntelyä vaiheittain vuosina 2024-2025, mikä koskee myös Suomea.

Verotus

Pääomatulo: Kryptovaluutan myyntivoitot (kun ne vaihdetaan euroiksi tai dollareiksi) ovat pääomatuloveron alaista tuloa.

Ilmoitusvelvollisuus: Voittojen verotus perustuu omaan ilmoitukseen veroilmoituksessa, ja verotettava määrä lasketaan myyntihinnan ja ostohinnan erotuksena.

Verokannat: Voitto verotetaan pääomatulona: 30 % 30 000 euroon asti, ja sen ylittävältä osalta 34 %.

Kuvatehtävä

Katso kuvaa s.30.

Vaikka taloustieteilijöillä on suuri määrä tilastotietoa käytössään, on talouden ennustaminen kuitenkin vaikeaa.

Miksi?

Kuvatehtävä

- Taloudessa monet asiat liittyvät toisiinsa ja niillä voi olla yllättäviä vaikutuksia.
- Talouteen vaikuttavat niin kotimaan kuin ulkomaidenkin tapahtumat.
- Yksittäiset onnettomuudet tai luonnonkatastrofit voivat vaikuttaa talouteen.
- Kansalaisten ja yritysten taloudellisia toimia on vaikea ennustaa ja mielipiteet voivat muuttua nopeasti. Ihmisten kulutushalukkuus.

Käsitteitä

Taloussuhdanteet = kokonaistuotannon kehityksessä tapahtuvaa vaihtelua; yksi taloussuhdanteen jakso pitää sisällään nousu- ja laskusuhdanteen; kestää usein 4–6 vuotta

Talouspolitiikka = julkisen vallan toimet, joilla yritetään luoda hyvinvointia kansalaisille; tavoitteina esimerkiksi talouskasvun jatkuminen sekä inflaation ja työttömyyden torjunta; tärkeimpiä keinoja raha- ja finanssipolitiikka; talouspolitiikkaa tekevät hallitus, EKP, kunnat ja työmarkkinajärjestöt

Rahapolitiikka = Keskuspankki säätelee rahan määrää ja korkoja ja pyrkii siten vaikuttamaan kokonaiskysyntään; noususuhdanteessa harjoitetaan kireää rahapolitiikkaa, laskusuhdanteessa löysää rahapolitiikkaa

Finanssipolitiikka = julkisen sektorin talouspolitiikan keino; kokonaiskysyntää säätelemällä yritetään muun muassa ylläpitää tasaista talouskasvua ja työllisyyttä; kysyntää säädellään valtion budjetilla, esimerkiksi verotuksen ja investointien avulla

Käsitteitä

Huoltotase = kuvaa kansantalouden rakennetta; kokonaistarjonta ja kokonaiskysyntä; kokonaistarjonta kertoo, mistä kansantaloudessa käytetyt hyödykkeet ovat peräisin ja kokonaiskysyntä, mihin hyödykkeet on käytetty (kaavio s.32)

Kokonaistarjonta = ilmaisee huoltotaseessa, mistä kansantalouden hyödykkeet ovat peräisin, ovatko ne kotimaisia vai ulkomaisia; koostuu bruttokansantuotteesta ja tuonnista, tuonnin ja bkt:n suhde on tärkeä

Kokonaiskysyntä = ilmaisee huoltotaseessa, mihin kansantalouden hyödykkeet on käytetty; koostuu viennistä (Suomessa noin 30% kokonaiskysynnästä), kotimaisesta kulutuksesta (kotitalouksien ostot ja julkiset kulutusmenot, esim. koulutus ja terveydenhoito), investoinneista (yksityiset ja julkiset investoinnit) ja varastojen muutoksista (huoltotaseen kokonaiskysyntä ja -tarjonta aina yhtä suuria)

BKT = bruttokansantuote; kansantaloudessa (yleensä vuoden aikana) tuotettujen hyödykkeiden (loppuhyödykkeet) kokonaismäärä rahamääräisesti laskettuna; sen kehitystä pidetään tärkeimpänä talouden kasvua kuvaavana indikaattorina; bkt/asukas kuvaa kansantalouden keskimääräistä elintaso

Käsitteitä

Alkutuotanto = elinkeinot, joissa valmistetaan luonnon raaka-aineista tuotteita jatkojalostettavaksi; maa- ja metsätalous, kalastus ja kaivostoiminta

Jalostus = elinkeinot, joissa jalostetaan alkutuotannon tuotteista valmiita hyödykkeitä; teollisuus ja rakentaminen

Markkinahinta = kysynnän ja tarjonnan perusteella markkinoilla vallitseva hinta

Harmaa talous = verojen ja muiden lakisääteisten maksujen maksamatta jättäminen; työn teettäminen tai tekeminen ”pimeästi”

Ostovoimapariteetti = valuuttakurssien laskutapa, joka mittaa kansantalouden rahan arvoa sen perusteella, miten paljon sen valuutalla voi ostaa tavaroita ja palveluja; sen avulla yritetään vertailla maiden välisiä hinta- ja elintasoeroja

Käsitteitä

HDI-indeksi = YK:n ylläpitämä inhimillisen kehityksen indeksi (Human Development Index), jonka avulla verrataan eri maiden talouseroja ja hyvän elämän laatua; indeksissä otetaan huomioon elintason lisäksi odotettavissa oleva elinaika, koulutus ja lukutaito; ei kuitenkaan huomioi esim. tasa-arvon toteutumista sukupuolten välillä

GPI-indeksi = hyvinvoinnin mittari (Genuine Progress Indicator), jossa otetaan huomioon elintason lisäksi myös terveys, koulutus, vapaa-ajan määrä ja tuloerot; siitä käytetään myös nimitystä aidon edistyksen indeksi; mukana on myös kotona tehtävä työ

Gini-kerroin = tarkastelee talouden voimavarojen jakaantumista yksilöiden ja kotitalouksien kesken ja kuvaa tuloerojen kehitystä, jos arvo on nolla, tuloeroja ei ole, jos arvo on 100, tuloero on suurin mahdollinen

Taitotehtävä: Tutki kuviota BKT:stä

Tutki kuviota BKT:stä (kirjan s.33) ja vastaa, onko väite oikein. Kerro myös, jos väitettä ei voi perustella kuvion perusteella.

- a) Suomen kansantalous kasvoi 1980-luvulla.
- b) Bruttokansantuote supistui 1990-luvun alussa.
- c) Bruttokansantuote supistui vuonna 2001 suhteessa vuoteen 2000.
- d) 1990-luvun loppu oli talouden kannalta hyvää aikaa.
- e) Suomen talouskasvu oli heikkoa 2010-luvulla.
- f) Vuonna 1997 oli moninkertainen BKT verrattuna 2010-luvun vuosiin.

Taitotehtävä: Tutki kuviota BKT:stä

Näkökulmia tehtävään

a) Suomen kansantalous kasvoi 1980-luvulla.

Totta.

b) Bruttokansantuote supistui 1990-luvun alussa.

Totta. Vuosina 1991–1993 Suomen BKT:n volyymi oli edellisvuottaan pienempi.

c) Bruttokansantuote supistui vuonna 2001 suhteessa vuoteen 2000.

Väite ei ole totta. Talouskasvu oli edellisvuotta hitaampaa, mutta talous kuitenkin kasvoi. Suomen BKT:n loppusumma oli vuonna 2001 2,6 % suurempi kuin vuotta aiemmin.

Taitotehtävä: Tutki kuviota BKT:stä

Näkökulmia tehtävään

d) 1990-luvun loppu oli talouden kannalta hyvää aikaa.

Väite on osittain totta, mutta sen todenperäisyyttä ei voi täysin päätellä kuviosta. Suomen BKT:n muutos kuvaa hyvin Suomen talouden yleistä kehitystä, mutta yksittäisten toimijoiden kohdalla voi olla vaihtelua.

e) Suomen talouskasvu oli heikkoa 2010-luvulla.

Totta. BKT on hyvä mittari tähän.

f) Vuonna 1997 oli moninkertainen BKT verrattuna 2010-luvun vuosiin.

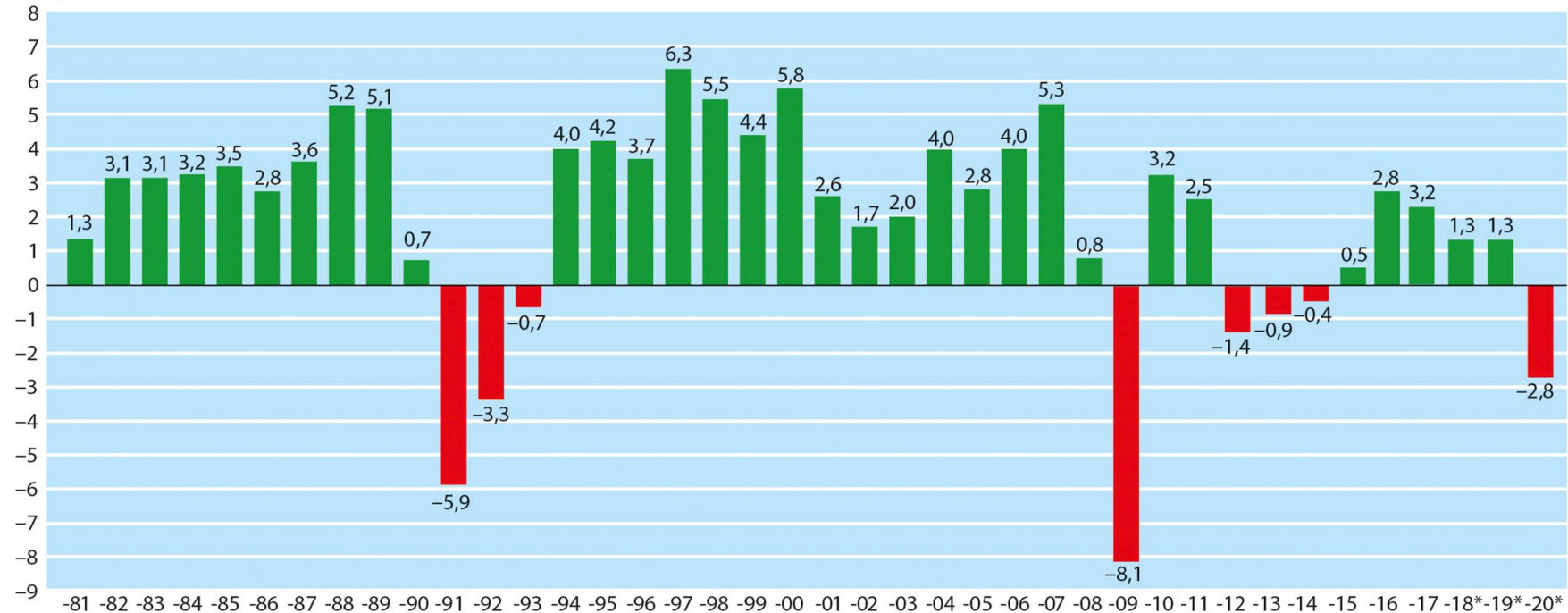
Väite ei ole totta. BKT:n volyymin muutoksen lukuja ei käytetä tällaisiin vertauksiin ja päätelmiin. Vuosien 1997 ja 2010 välissä on monia kasvun vuosia, joten kuviosta voi kuitenkin päätellä, että kokonaisuudessaan BKT on kasvanut tällä aikavälillä. Vuonna 1997 BKT oli 110 miljardia, 2010-luvulla 188–240 miljardia.

Tietoisku: BKT:n kehitys Suomessa

BKT:n kehitys Suomessa 1981–2020

BKT:N KEHITYS SUOMESSA 1981–2020

Volyymin muutos, %

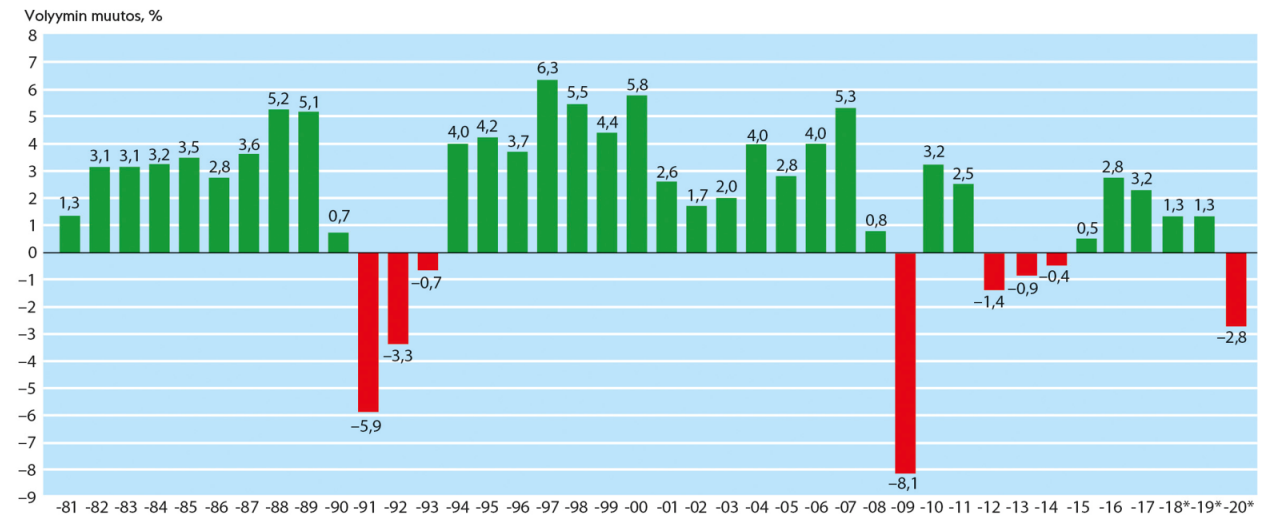
*Ennakkotieto

Lähde: Tilastokeskus

Bruttokansantuote eli BKT

- **Bruttokansantuote** on kansantaloudessa vuoden aikana tuotettujen hyödykkeiden kokonaismäärä rahamääräisesti laskettuna.
- BKT:n kehitystä pidetään tärkeimpänä talouden kasvua kuvaavana indikaattorina.
- BKT asukasta kohden kuvaa kansantalouden keskimääräistä elintaso.

BKT:N KEHITYS SUOMESSA 1981–2020

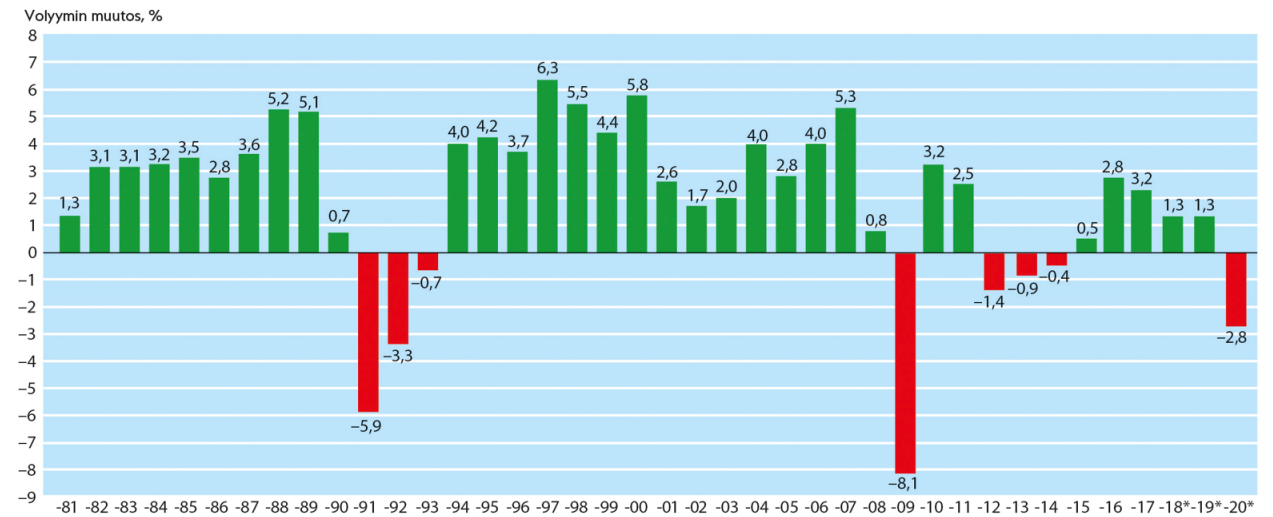
*Ennakkotieto

Lähde: Tilastokeskus

BKT:n kehitys

- BKT:n kehitystä voidaan mitata vertaamalla nykyistä arvoa edellisen vuoden arvoon.
- Oheinen kuvio kertoo muutoksen prosentteina (volyymin muutos, %).

BKT:N KEHITYS SUOMESSA 1981–2020

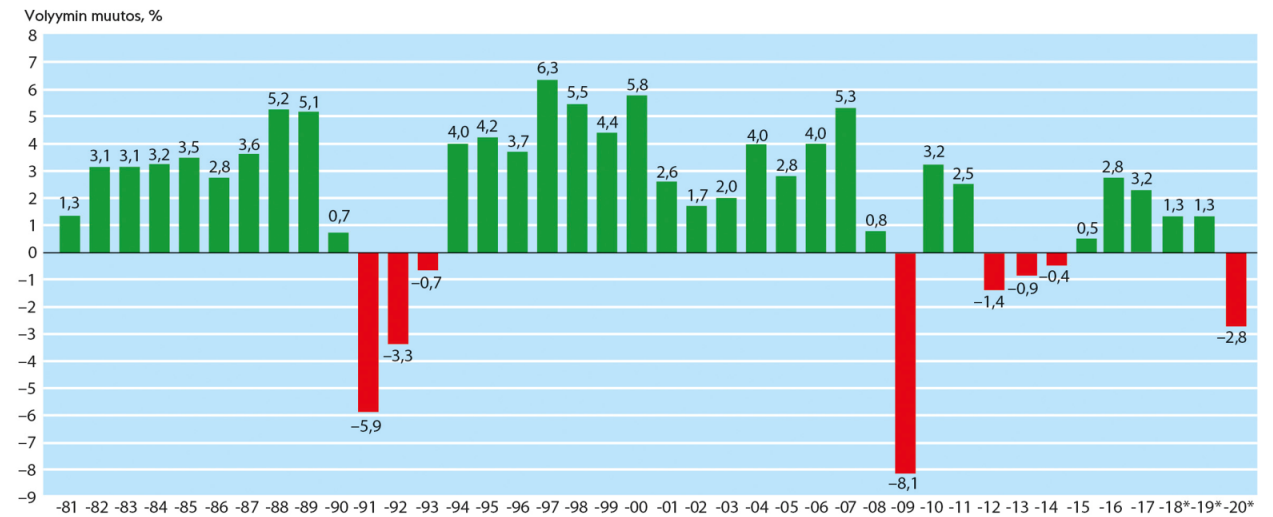
*Ennakkotieto

Lähde: Tilastokeskus

Kasvun suuruus

- Kansantalouden kannalta hyvät ajat näkyvät suuren kasvun vuosina (> 3 %).
- Pienen kasvun (0–2 %) vuosina talouskasvu on hidasta.
- Taantumet ja lamat näkyvät bkt:n volyymin pienenemisenä (< 0 %).
- Useimpien taloustutkijoiden mukaan talouden pitäisi kasvaa tasaisesti 2–3 % vuodessa, jotta hyvinvointiyhteiskunta ja nykyinen elintaso säilyisivät.

BKT:N KEHITYS SUOMESSA 1981–2020

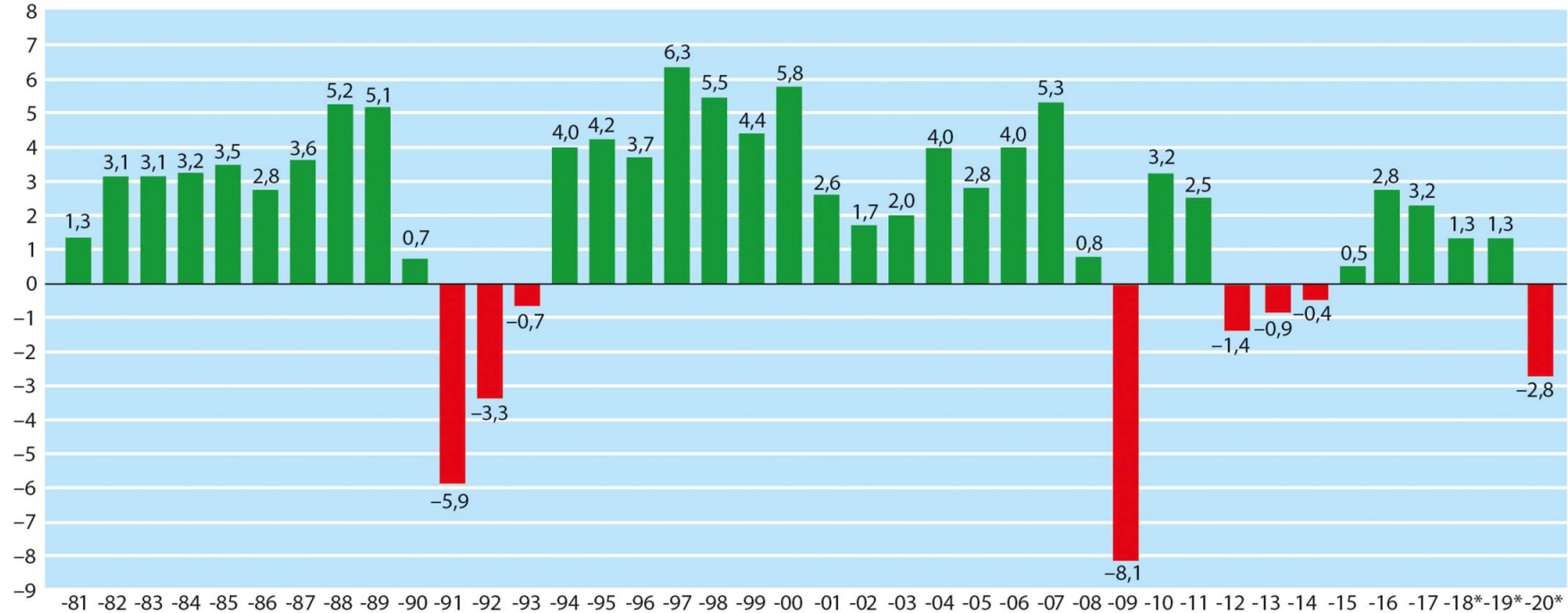
*Ennakkotieto

Lähde: Tilastokeskus

Mitä yleisiä huomioita kuvioista voi tehdä?

BKT:N KEHITYS SUOMESSA 1981–2020

Volyymin muutos, %

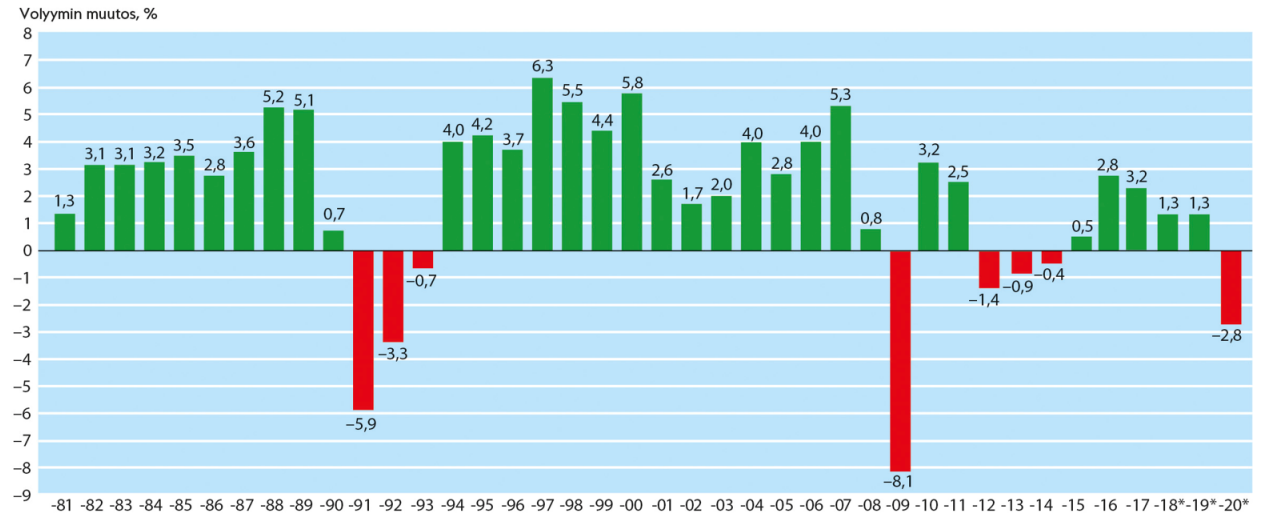
*Ennakkotieto

Lähde: Tilastokeskus

Yleistrendi

- Kyseisellä ajanjaksolla trendi on ollut pääosin positiivinen.
- Suomessa on siis ollut useimpina vuosina talouskasvua. Ennen 1990-luvun lamaa ja sen jälkeen on ollut pitkät nousukauden jaksot.
- Laskukaudet saattavat näkyä useana vuonna peräkkäin.

BKT:N KEHITYS SUOMESSA 1981–2020

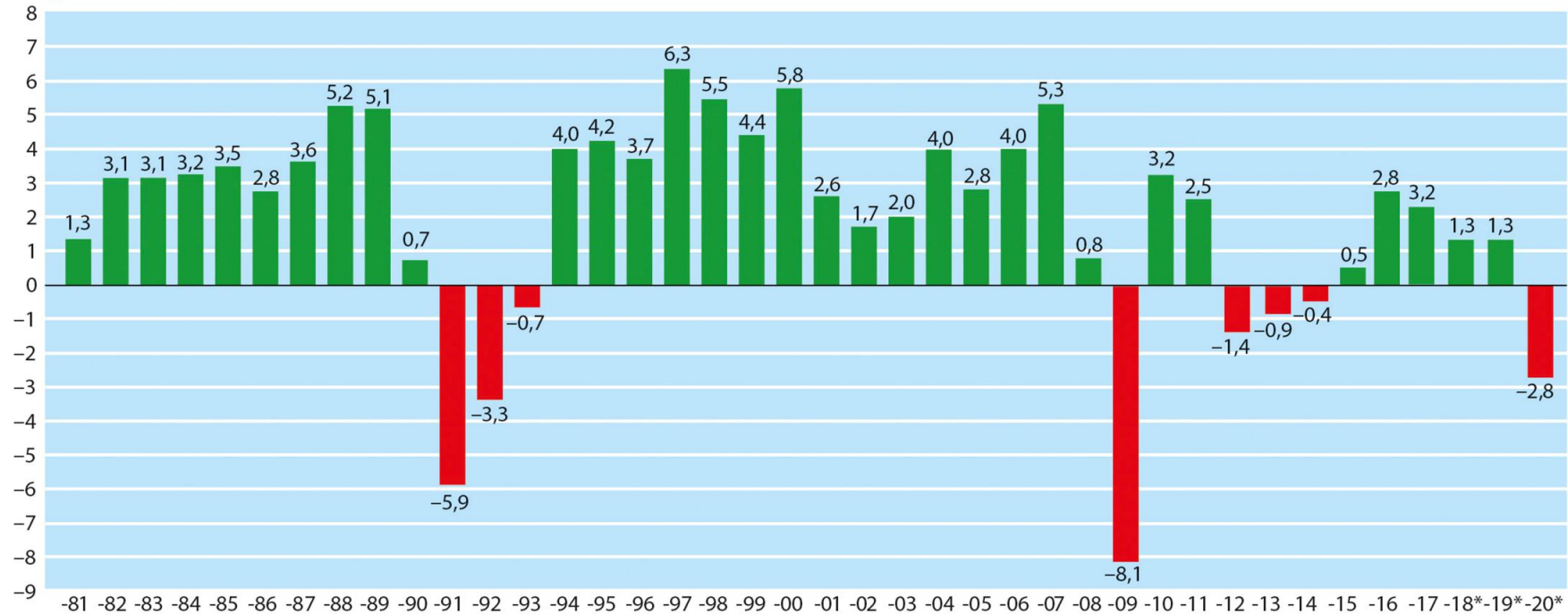
*Ennakkotieto

Lähde: Tilastokeskus

Mitä kriisiaikoja tilastossa näkyy?

BKT:N KEHITYS SUOMESSA 1981–2020

Volyymin muutos, %

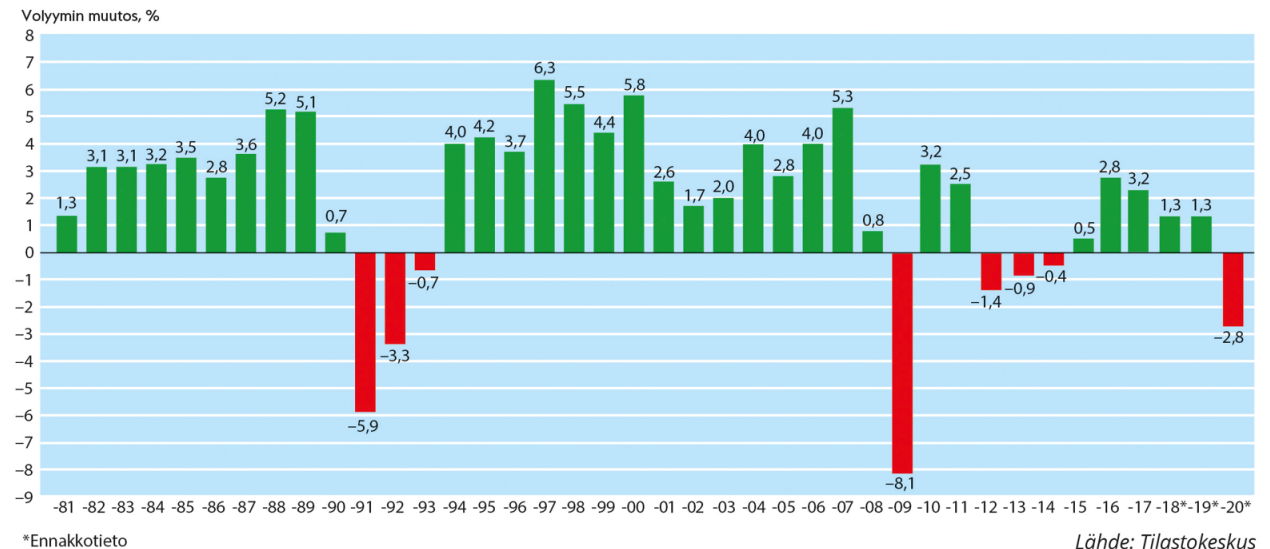
*Ennakkotieto

Lähde: Tilastokeskus

Kriisit

- BKT on supistunut seuraavina ajanjaksoina:
 - 1991–1993: Neuvostoliiton romahdusta seurannut lama
 - 2009: finanssikriisi
 - 2012–2014: eurokriisi
 - 2020: koronakriisi

BKT:N KEHITYS SUOMESSA 1981–2020

BKT huomioita

- BKT ei huomioi kotona tehtävää työtä
 - Harmaa talous ei näy BKT:ssa (Suomessa noin 5-7%)
 - Köyhien maiden tilastojen vääristymät:
 - Epätarkkuudet tuotannon ja väkiluvun määrissä
 - Luonnon ilmaishyödykkeiden hankintaa ei tilastoida
 - BKT ei huomioi: valtion velanotto, resurssien käytön tehokkuutta/tehottomuutta, varallisuuden jakaantuminen maassa tai elintasoeroista
 - Tarkasteltavan maan valuutan suhde Yhdysvaltojen dollariin vaikuttaa tulokseen, kun verrataan eri maiden BKT:t suhteessa toisiinsa, Vahva valuutta suhteessa dollariin parantaa maan tulosta.
 - BKT ei kerro rahan todellisesta ostovoimasta, koska hyödykkeiden hinnat on erilaisia eri maissa
 - Maan inflaatio vääristää tilastoja.
- valuuttakurssien ja hintaerojen vääristymiä korjataan ostovoimapariteetin avulla. Kertoo rahan todellisen ostovoiman.

Tehtäviä

- Lue kpl 5, Miten kansantaloutta mitataan?, s.30-37
- Tee tehtävät 1, 3, 4, s.37

Onko kryptovaluutta laillista Suomessa?

Kryptovaluutan omistaminen, ostaminen ja käyttö on Suomessa täysin laillista, ja Suomi noudattaa EU:n sääntelyä. Viranomaiset verottavat kryptovaluuttojen arvonnousua pääomatulona, ja tietyt virtuaalivaluuttapalveluiden tarjoajat (kuten pörssit) täytyy rekisteröityä Finanssivalvonnalle rahanpesun estämiseksi, mikä lisää sääntelyä.

Laillisuus ja sääntely

Laillinen asema: Kryptovaluutat ovat laillisia ja niitä käsitellään digitaalisena omaisuutena, ei virallisena rahana.

Viranomaisvalvonta: Finanssivalvonta valvoo virtuaalivaluuttapalveluiden tarjoajia (esim. vaihtopalvelut) rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämiseksi.

EU-sääntely: EU:n MICA-asetus (Markets in Crypto-Assets Regulation) lisää toimialan sääntelyä vaiheittain vuosina 2024-2025, mikä koskee myös Suomea.

Onko kryptovaluutta laillista Suomessa?

Verotus

Pääomatulo: Kryptovaluutan myyntivoitot (kun ne vaihdetaan euroiksi tai dollareiksi) ovat pääomatuloveron alaista tuloa.

Ilmoitusvelvollisuus: Voittojen verotus perustuu omaan ilmoitukseen veroilmoituksessa, ja verotettava määrä lasketaan myyntihinnan ja ostohinnan erotuksena.

Verokannat: Voitto verotetaan pääomatulona: 30 % 30 000 euroon asti, ja sen ylittävältä osalta 34 %.

Louhinta: Louhinnasta saadut tulot verotetaan usein korkeammalla, jopa 44 % ansiotuloverokannalla.

Yhteenveto

Kryptovaluuttojen käyttö on täysin sallittua, mutta siihen liittyy verovelvollisuus ja kasvava sääntely, erityisesti palveluntarjoajien osalta